

# Облікова картка дисертації

## I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101662

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-12-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



## II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Покальчук Оксана Юріївна

2. Oksana Pokalchuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3399-4753

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 30-01-2024

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

### III. Відомості про дисертацію

**Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради):** ID3624

**Повне найменування юридичної особи:** Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

**Код за ЄДРПОУ:** 25882308

**Місцезнаходження:** вул. Пилипа Орлика, буд. 3, Київ, 01024, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Національна академія правових наук України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Академічний

### IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

**Повне найменування юридичної особи:** Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

**Код за ЄДРПОУ:** 25882308

**Місцезнаходження:** вул. Пилипа Орлика, буд. 3, Київ, 01024, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Національна академія правових наук України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Академічний

### V. Відомості про дисертацію

**Мова дисертації:** Українська

**Коди тематичних рубрик:** 10.27, 10.47, 10.47.31

**Тема дисертації:**

1. Особисті немайнові права на допоміжні репродуктивні технології у партнерських сім'ях в Україні
2. Personal non-property rights to assisted reproductive technologies in partner families in Ukraine

**Реферат:**

1. Перший розділ розглядає понятійний аналіз і юридичне визначення допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ), їхню класифікацію та правове регулювання. Авторка досліджує медикалізований та соціальний підходи у розумінні ДРТ в Україні, аргументуючи необхідність інтеграції обох для охоплення всіх аспектів цього складного явища. Підкреслюється, що хоча медикалізований підхід домінує в практиці, соціальний підхід надає важливе бачення правових, етичних, соціально-економічних та демографічних вимірів, що повинні враховуватися для всебічного регулювання. Авторкою пропонується визначити «права на ДРТ» як законодавчо закріплені можливості фізичної особи або сім'ї вільно приймати рішення щодо

обрання та застосовування медичних методів лікування безпліддя або медичних процедур і маніпуляцій щодо підготовки репродуктивних клітин та здійснення процесів запліднення і розвитку ембріонів з метою забезпечення вагітності та народження генетично або негенетично рідної дитини (дітей). Авторка розглядає сім'ю як основного носія прав на використання ДРТ, акцентуючи на важливості сімейного середовища для виховання і розвитку дитини. Визначається необхідність розширення юридичної категорії "сім'я" для відображення сучасних реалій та забезпечення рівності у використанні репродуктивних технологій, включаючи партнерські та непартнерські сім'ї. Враховуються соціальні, демографічні та правові аспекти, які впливають на репродуктивні права і можливості різних типів сімейних структур. Запропоновано розширення юридичної категорії «сім'я» як носія прав на допоміжні репродуктивні технології, що є можливістю членів сім'ї вільно, безперешкодно та у випадках, передбачених законодавством, приймати рішення щодо обрання, застосовування медичних методів лікування безпліддя або медичних процедур та маніпуляцій, які спрямовані на забезпечення вагітності та народження як генетично рідної, так і генетично нерідної дитини (дітей) як за життя потенційних батьків, так і постмортально. А також виокремлено та охарактеризовано зміст спільних та відмінних ознак непартнерських та партнерських сімей. Другий розділ присвячено детальному розгляду характеристик особистих немайнових прав на ДРТ. Аналізуючи два основних блоки ознак - загальні та особливі, авторка розкриває природу і сутність цих прав та їх важливість для фізичного та біологічного існування людини. Авторка також висуває пропозицію щодо удосконалення систематизації цих прав, виходячи з різноманітності суб'єктів, що їх здійснюють, та правових наслідків їх використання. Подальше дослідження спрямовано на класифікацію прав відповідно до різних критеріїв, таких як суб'єкти здійснення, правові наслідки, зміст та мета здійснення. Аналізуючи норми права ЄС, деяких країн ЄС та України, авторка дійшла висновку, що право на батьківство та продовження роду має бути гарантоване без обмежень, а також підкреслюється рівність цього права для всіх осіб, незалежно від їх сімейного статусу. Комплекс особистих немайнових прав на ДРТ також належить всім фізичним особам без виключення, проте їхня реалізація залежить від кола обов'язкових умов, які регламентовані нормами національного права. Наявність сім'ї є однією з таких умов, особливості яких встановлюються нормами національного права відповідних країн ЄС та України. У висновках робиться акцент на необхідності лібералізації механізмів реалізації особистих немайнових прав на ДРТ, щоб забезпечити рівний доступ до цих технологій для різних категорій суб'єктів. Також пропонуються погляд на зміст особистих немайнових прав на ДРТ в країнах ЄС та в Україні, шляхом виокремлення і характеристики їхніх складових. У третьому розділі роботи авторка розглядає широкий спектр наукових думок щодо цивільно-правового захисту особистих немайнових прав у контексті ДРТ. Вчені визначають такі основні засоби захисту, як відшкодування шкоди, визнання правочину недійсним та примусове виконання обов'язку в натурі. Деталізовано описано типові засоби захисту, що включають відновлення стану до порушення, зміну, припинення правовідносин або примусове виконання в натурі. Далі, авторка вказує на існуючі прогалини в українському законодавстві, такі як невизначеність ключових термінів, недостатня конкретика умов реалізації особистих прав, невизначений статус одностатевих союзів та епізодичність правового регулювання застосування сурогатного материнства. На завершення авторка пропонує конкретні шляхи вдосконалення законодавства: від уточнення термінології до прийняття спеціалізованого законодавчого акту. Наголошується на необхідності закріплення правового статусу суб'єктів допоміжних репродуктивних технологій, створення типових договорів у цій сфері та забезпечення рівного доступу до допоміжних репродуктивних технологій для всіх категорій осіб. Окремо виділяється пропозиція про законодавче визнання можливості вибору статі дитини лише за наявності медичних показань.

2. The first chapter examines the conceptual analysis and legal definition of assisted reproductive technologies (ART), their classification, and legal regulation. The author investigates the medicalized and social approaches to understanding ART in Ukraine, arguing for the integration of both to cover all aspects of this complex phenomenon. It is emphasized that while the medicalized approach predominates in practice, the social approach provides an important vision of legal, ethical, socio-economic, and demographic dimensions that should be considered for comprehensive regulation. The author proposes to define "rights to ART" as legislatively established

opportunities for an individual or family to freely decide on the choice and application of medical methods for treating infertility or medical procedures and manipulations for preparing reproductive cells and carrying out fertilization and embryo development processes with the aim of ensuring pregnancy and the birth of a genetically related or unrelated child (children). Furthermore, the author considers the family as the primary bearer of rights to the use of ART, emphasizing the importance of the family environment for the upbringing and development of a child. The need to expand the legal category of "family" is identified to reflect contemporary realities and ensure equality in the use of reproductive technologies, including partner and non-partner families. Social, demographic, and legal aspects that affect reproductive rights and opportunities for different types of family structures are considered. An expansion of the legal category of "family" as a bearer of rights to ART is proposed, allowing family members to freely and unimpededly, in cases provided by law, make decisions regarding the choice and application of medical methods for treating infertility or medical procedures and manipulations aimed at ensuring pregnancy and the birth of a genetically related or unrelated child (children) both during the potential parents' lifetime and post-mortem. The author also differentiates and characterizes the common and distinct features of non-partner and partner families. The second chapter is devoted to a detailed examination of the characteristics of personal non-property rights to ART. Analyzing two main blocks of characteristics - general and special, the author reveals the nature and essence of these rights and their importance for the physical and biological existence of a person. The author also proposes to improve the systematization of these rights, based on the diversity of subjects exercising them and the legal consequences of their use. Further research focuses on classifying rights according to various criteria. Analyzing the laws of the European Union (EU), some EU countries, and Ukraine, the author concludes that the right to parenthood and continuation of lineage must be guaranteed without restrictions, and emphasizes the equality of this right for all individuals, regardless of their family status. The complex of personal non-property rights to ART also belongs to all individuals without exception, but their implementation depends on a set of mandatory conditions, regulated by the norms of national law. The existence of a family is one of such conditions, the specifics of which are established by the national law of the respective EU countries and Ukraine. In the conclusions, the author emphasizes the necessity of liberalizing mechanisms for the implementation of personal non-property rights to ART to ensure equal access for various categories of subjects. The author also offers views on the content of personal non-property rights to ART in some EU countries and Ukraine, by distinguishing and characterizing their components. In the third chapter, the author examines a wide range of scientific opinions on the civil-law protection of personal non-property rights in the context of ART. Scientists identify such main means of protection as compensation for harm, recognition of a transaction as invalid, and compulsory performance of an obligation in kind. Typical means of protection are detailed. The author then points out existing gaps in Ukrainian legislation, such as the ambiguity of key terms, the lack of specificity in the conditions for exercising personal rights, the undefined status of same-sex unions, and the episodic nature of legal regulation of surrogacy. In conclusion, the author proposes specific ways to improve legislation: from clarifying terminology to adopting a specialized legislative act. The necessity of establishing the legal status of subjects of ART, creating typical contracts in this area, and ensuring equal access to ART for all categories of individuals is emphasized. The proposal for legislative recognition of the possibility of choosing the sex of a child only in the presence of medical indications is separately highlighted.

**Державний реєстраційний номер ДіР:** 0114U004953; 0117U005290

**Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:** Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

**Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:** Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

**Підсумки дослідження:** Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

## Публікації:

- Покальчук О.Ю. Окремі аспекти застосування ДРТ для осіб, які пройшли процедуру зміни (корекції) статевої належності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 3. С. 132-140. [https://drive.google.com/file/d/16\\_3\\_\\_4Tp7bk7sP3A48YSh7DoZfabGrBu/view](https://drive.google.com/file/d/16_3__4Tp7bk7sP3A48YSh7DoZfabGrBu/view)
- Покальчук О.Ю. Право на сурогатне материнство одностатевих партнерств. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 2. С. 101-107. <https://drive.google.com/file/d/1F9OOao72Caf5QTW4tTX8xVRmlheHyOM2/view>
- Покальчук О.Ю. Допоміжні репродуктивні технології як юридична категорія. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 156-163. <https://drive.google.com/file/d/107hly7l29APB-EpAnJmgOIK6IqPNryMa/view>
- Покальчук О.Ю. Право на розпорядження кріоконсервованою спермою, ооцитами, ембріонами, біологічним матеріалом особами, які пройшли процедуру зміни (корекції) статевої належності. Медичне право. 2021. № 1 (27). С. 91-102. <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/45>
- Покальчук О.Ю. Правовий феномен «трьохстороннього батьківства» Art and Science. 2021. Vol. 4. С. 83-97. <https://repository.ndipp.gov.ua/bitstream/handle/765432198/571/7-15-PB%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

**Наукова (науково-технічна) продукція:** проекти нормативно-правових документів

**Соціально-економічна спрямованість:** поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

**Охоронні документи на ОПВ:**

**Впровадження результатів дисертації:** Впроваджено

**Зв'язок з науковими темами:** 0114U004953; 0117U005290

## VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Кашинцева Оксана Юріївна
2. Oksana Kashyntseva

**Кваліфікація:** к. ю. н., доц.

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2598-5614

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

**Код за ЄДРПОУ:** 25882308

**Місцезнаходження:** вул. Пилипа Орлика, буд. 3, Київ, 01024, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Національна академія правових наук України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Академічний

## VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

### Офіційні опоненти

#### Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пашков Віталій Михайлович
2. Vitalii Pashkov

**Кваліфікація:** д.ю.н., професор

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-9489-7768

#### Додаткова інформація:

**Повне найменування юридичної особи:** Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

**Код за ЄДРПОУ:** 23464860

**Місцезнаходження:** вул. Пушкінська, буд. 49, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Національна академія правових наук України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Академічний

#### Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Москалюк Надія Богданівна
2. Nadiia Moskaliuk

**Кваліфікація:** д. ю. н., професор

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-2972-3352

#### Додаткова інформація:

**Повне найменування юридичної особи:** Західноукраїнський національний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 33680120

**Місцезнаходження:** вул. Львівська, буд. 11, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Університетський

#### Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Менджул Марія Василівна
2. Mariia V. Mendzhul

**Кваліфікація:** д. ю. н., професор

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-3893-4402

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

**Код за ЄДРПОУ:** 02070832

**Місцезнаходження:** вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Університетський

**Рецензенти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Пономарьова Олена Олександрівна

2. Olena Ponomarova

**Кваліфікація:** к. ю. н.

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8232-3748

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

**Код за ЄДРПОУ:** 25882308

**Місцезнаходження:** вул. Пилипа Орлика, буд. 3, Київ, 01024, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Національна академія правових наук України

**Ідентифікатор ROR:**

**Сектор науки:** Академічний

## **VIII. Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові  
голови ради**

Яковець Ірина Станіславівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові  
головуючого на засіданні**

Яковець Ірина Станіславівна

**Відповідальний за підготовку  
облікових документів**

Троцька Валентина Миколаївна

**Реєстратор**

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є  
відповідальним за реєстрацію наукової  
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна